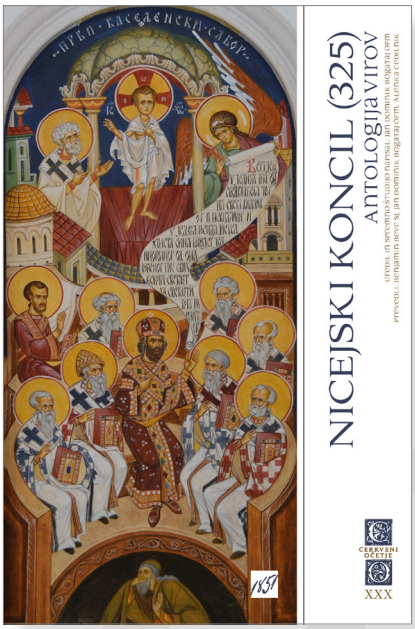
Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

Cvetober najpomembnejših virov nicejskega koncila

Nicejski koncil (325) velja za prvi ekumenski cerkveni zbor. Na njem so zbrani škofje v navzočnosti cesarja Konstantina sprejeli rešitve za nekatera žgoča vprašanja: meletijanski spor, datum praznovanja velike noči in predvsem arijansko kontroverzo. Slovenska antologija virov, ki izhaja ob 1700-letnici koncila, omogoča vpogled v zgodovinske vire, ki opisujejo okoliščine, potek in odločitve koncila. Vključuje tudi sočasne teološke spise o vprašanju božanskosti Jezusa Kristusa: med njimi zavzema osrednje mesto prav nicejska veroizpoved.

Pričujoča slovenska izdaja vsebuje zgolj najpomembnejše pisne vire za nicejski koncil. Ni zamišljena kot celostna zgodovina arijanskega spora, še manj kot celovit prikaz teoloških razprav med 3. in 4. stoletjem ali izčrpen historiografski pregled obravnavanega obdobja z vidika cerkvene zgodovine. Gre za antologijo, cvetober zgodovinskih in teoloških virov, ki se zdijo najpomembnejši za razumevanje nicejskega koncila, da se bo slovenski bralec lahko z njimi prvič srečal neposredno. Vsakdo, ki se bo želel podrobneje seznaniti s problematikami, se bo moral napotiti h kritičnim izdajam v izvirnikih oziroma k drugim sodobnim prevodom.

S to izdajo se slovensko govoreči javnosti na široko odpirajo vrata k izvirnim besedilom nicejskega koncila. Zato je privlačna ne le za teologe, marveč tudi za zgodovinarje, cerkvene zgodovinarje, filozofe, klasične filologe, sociologe in še za marsikoga. Antologijo odlikuje tudi celostni pristop k analizi virov, povezanih z nicejskim koncilom. Viri so izbrani smotrno in obravnavani natančno, prikazani so tako v grškem in sirskem izvirniku kakor tudi v zanesljivem slovenskem prevodu. Besedila dopolnjujejo številne interpretacijske opombe, ki bralcu omogočajo lažje razumevanje zgodovinskih besedil ter njihovega duhovnega in političnega konteksta.

Podatki o knjigi

- Naslov: Nicejski koncil (325)
- Podnaslov: Antologija virov
- Uredil in spremno študijo napisal: dr. Jan Dominik Bogataj OFM
- Zbirka: Cerkveni očetje XXX
- Urednik zbirke: dr. Miran Špelič OFM
- Predgovor: msgr. dr. Martin Kmetec OFMConv
- Recenzenta: dr. Aleš Maver, dr. Simon Malmenvall
- Prevedli: mag. Benjamin Bevc SJ, dr. Jan Dominik Bogataj OFM, dr. Alenka Cedilnik
- Urednica: dr. Cvetka Rezar Mlakar
- Format: 135 mm x 210 mm
- Vezava: mehka z zavihi
- Število strani: 300
- ISBN: 978-961-278-788-2
- Cena: 29,50 €
- Založnika: Celjska Mohorjeva družba in Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani
- Leto izdaje: 2025

Kontakt

Uredništvo
T 03 426 48 00
urednistvo@celjska-mohorjeva.si

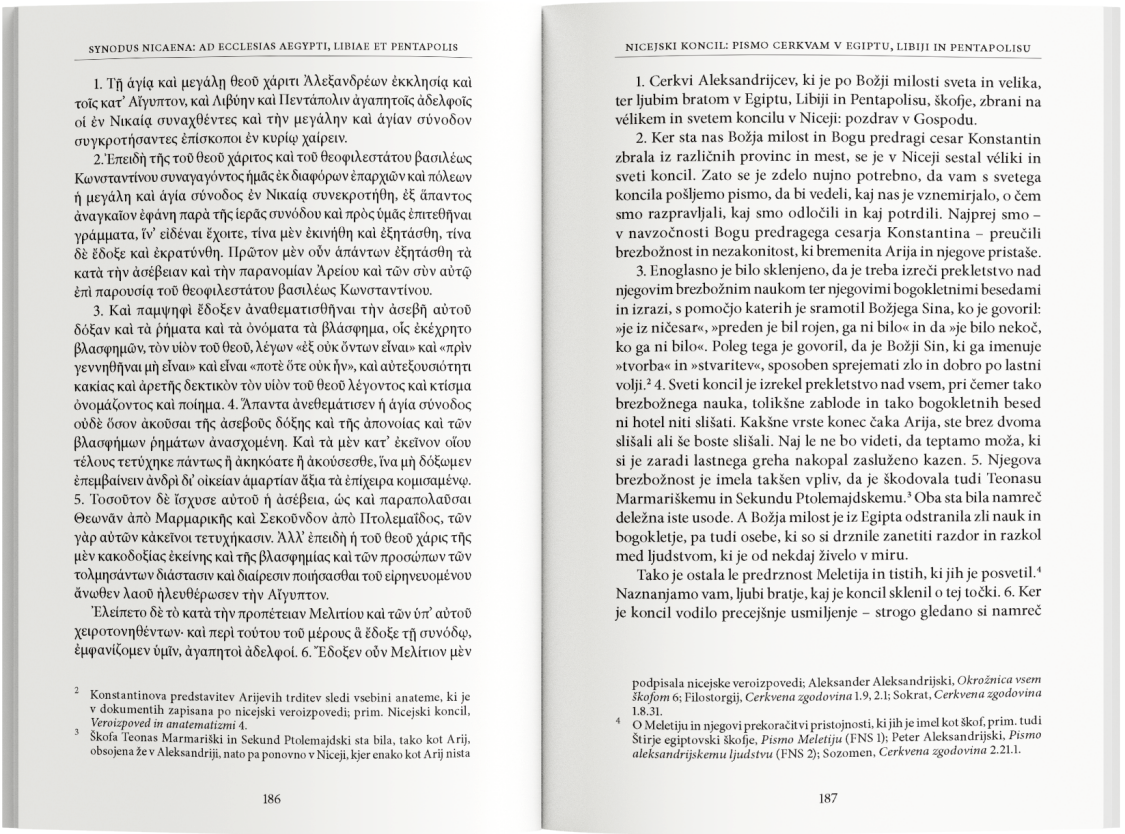
O prevajalcih

Benjamin Bevc SJ (1988) je študiral klasično filologijo, filozofijo in teologijo. Trenutno na Papeški univerzi Gregoriana v Rimu zaključuje doktorsko disertacijo s področja patristične kristologije. Kot prevajalec je sodeloval pri prevodu spisov Ireneja Lyonskega, Cirila Jeruzalemskega in Kasijana Rimskega.

Jan Dominik Bogataj OFM (1994) je po študiju v Ljubljani in Jeruzalemu doktoriral na Patrističnem inštitutu Augustinianum v Rimu. Predava patrologijo in zgodnjekrščansko zgodovino na univerzi Antonianum v Rimu ter na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. Posveča se raziskovanju ter prevajanju del cerkvenih očetov in srednjeveških avtorjev iz stare grščine, latinščine, sirščine in starocerkvenoslovanščine.

Alenka Cedilnik (1970) je študirala in doktorirala na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani s področja cerkvene zgodovine na ozemlju zahodnega Balkana v 4. stoletju. Na tej ustanovi predava antično zgodovino. Raziskovalno se ukvarja z obdobjem pozne antike, zlasti z zgodovino Cerkve.

Odlomki iz knjige

SYNODUS NICAENA: AD ECCLESIAS AEGYPTI, LIBIAE ET PENTAPOLIS

1. Τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ θεοῦ χάριτι Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς κατ' Αἴγυπτον, καὶ Λιβύην καὶ Πεντάπολιν ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς οἱ ἐν Νικαίᾳ συναχθέντες καὶ τὴν μεγάλην καὶ ἁγίαν σύνοδον συγκροτήσαντες ἐπίσκοποι ἐν κυρίῳ χαίρειν.

2. Ἐπειδὴ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως Κωνσταντίνου συναγαγόντος ἡμᾶς ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων ἡ μεγάλη καὶ ἁγία σύνοδος ἐν Νικαίᾳ συνεκροτήθη, ἐξ ἅπαντος ἀναγκαῖον ἐφάνη παρὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐπιτεθῆναι γράμματα, ἵν' εἰδέναι ἔχοιτε, τίνα μὲν ἐκινήθη καὶ ἐξητάσθη, τίνα δὲ ἔδοξε καὶ ἐκρατύνθη. Πρῶτον μὲν οὖν ἁπάντων ἐξητάσθη τὰ κατὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν παρανομίαν Ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως Κωνσταντίνου.

3. Καὶ παμψηφὶ ἔδοξεν ἀναθεματισθῆναι τὴν ἀσεβῆ αὐτοῦ δόξαν καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνόματα τὰ βλάσφημα, οἷς ἐκέχρητο βλασφημῶν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, λέγων «ἐξ οὐκ ὄντων εἶναι» καὶ «πρὶν γεννηθῆναι μὴ εἶναι» καὶ εἶναι «ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν», καὶ αὐτεξουσιότητι κακίας καὶ ἀρετῆς δεκτικὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγοντος καὶ κτίσμα ὀνομάζοντος καὶ ποίημα. 4. Ἅπαντα ἀνεθεμάτισεν ἡ ἁγία σύνοδος οὐδὲ ὅσον ἀκοῦσαι τῆς ἀσεβοῦς δόξης καὶ τῆς ἀπονοίας καὶ τῶν βλασφήμων ῥημάτων ἀνασχομένη. Καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκεῖνον οἵου τέλους τετύχηκε πάντως ἢ ἀκηκόατε ἢ ἀκούσεσθε, ἵνα μὴ δόξωμεν ἐπεμβαίνειν ἀνδρὶ δι' οἰκείαν ἁμαρτίαν ἄξια τὰ ἐπίχειρα κομισαμένῳ. 5. Τοσοῦτον δὲ ἴσχυσε αὐτοῦ ἡ ἀσέβεια, ὡς καὶ παραπολαῦσαι Θεωνᾶν ἀπὸ Μαρμαρικῆς καὶ Σεκοῦνδον ἀπὸ Πτολεμαΐδος, τῶν γὰρ αὐτῶν κἀκεῖνοι τετυχήκασιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις τῆς μὲν κακοδοξίας ἐκείνης καὶ τῆς βλασφημίας καὶ τῶν προσώπων τῶν τολμησάντων διάστασιν καὶ διαίρεσιν ποιήσασθαι τοῦ εἰρηνευομένου ἄνωθεν λαοῦ ἠλευθέρωσεν τὴν Αἴγυπτον.

Ἐλείπετο δὲ τὸ κατὰ τὴν προπέτειαν Μελιτίου καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντων· καὶ περὶ τούτου τοῦ μέρους ἃ ἔδοξε τῇ συνόδῳ, ἐμφανίζομεν ὑμῖν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. 6. Ἔδοξεν οὖν Μελίτιον μὲν

[2] Konstantinova predstavitev Arijevih trditev sledi vsebini anateme, ki je v dokumentih zapisana po nicejski veroizpovedi; prim. Nicejski koncil, *Veroizpoved in anatematizmi* 4.

[3] Škofa Teonas Marmariški in Sekund Ptolemajdski sta bila, tako kot Arij, obsojena že v Aleksandriji, nato pa ponovno v Niceji, kjer enako kot Arij nista

186

NICEJSKI KONCIL: PISMO CERKVAM V EGIPTU, LIBIJI IN PENTAPOLISU

1. Cerkvi Aleksandrijcev, ki je po Božji milosti sveta in velika, ter ljubim bratom v Egiptu, Libiji in Pentapolisu, škofje, zbrani na vélikem in svetem koncilu v Niceji: pozdrav v Gospodu.

2. Ker sta nas Božja milost in Bogu predragi cesar Konstantin zbrala iz različnih provinc in mest, se je v Niceji sestal véliki in sveti koncil. Zato se je zdelo nujno potrebno, da vam s svetega koncila pošljemo pismo, da bi vedeli, kaj nas je vznemirjalo, o čem smo razpravljali, kaj smo odločili in kaj potrdili. Najprej smo – v navzočnosti Bogu predragega cesarja Konstantina – preučili brezbožnost in nezakonitost, ki bremenita Arija in njegove pristaše.

3. Enoglasno je bilo sklenjeno, da je treba izreči prekletstvo nad njegovim brezbožnim naukom ter njegovimi bogokletnimi besedami in izrazi, s pomočjo katerih je sramotil Božjega Sina, ko je govoril: »je iz ničesar«, »preden je bil rojen, ga ni bilo« in da »je bilo nekoč, ko ga ni bilo«. Poleg tega je govoril, da je Božji Sin, ki ga imenuje »tvorba« in »stvaritev«, sposoben sprejemati zlo in dobro po lastni volji.[2] 4. Sveti koncil je izrekel prekletstvo nad vsem, pri čemer tako brezbožnega nauka, tolikšne zablode in tako bogokletnih besed ni hotel niti slišati. Kakšne vrste konec čaka Arija, ste brez dvoma slišali ali še boste slišali. Naj le ne bo videti, da teptamo moža, ki si je zaradi lastnega greha nakopal zasluženo kazen. 5. Njegova brezbožnost je imela takšen vpliv, da je škodovala tudi Teonasu Marmariškemu in Sekundu Ptolemajdskemu.[3] Oba sta bila namreč deležna iste usode. A Božja milost je iz Egipta odstranila zli nauk in bogokletje, pa tudi osebe, ki so si drznile zanetiti razdor in razkol med ljudstvom, ki je od nekdaj živelo v miru.

Tako je ostala le predrznost Meletija in tistih, ki jih je posvetil.[4] Naznanjamo vam, ljubi bratje, kaj je koncil sklenil o tej točki. 6. Ker je koncil vodilo precejšnje usmiljenje – strogo gledano si namreč

podpisala nicejske veroizpovedi; Aleksander Aleksandrijski, *Okrožnica vsem škofom* 6; Filostorgij, *Cerkvena zgodovina* 1.9, 2.1; Sokrat, *Cerkvena zgodovina* 1.8.31.

[4] O Meletiju in njegovi prekoračitvi pristojnosti, ki jih je imel kot škof, prim. tudi Štirje egiptovski škofje, *Pismo Meletiju* (FNS 1); Peter Aleksandrijski, *Pismo aleksandrijskemu ljudstvu* (FNS 2); Sozomen, *Cerkvena zgodovina* 2.21.1.

187

(Str. 186–187)